

เศรษฐสาร

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีที่ 20 ฉบับที่ 9 กันยายน 2549

ISSN 0857-5924

เจ้าของ โครงการเศรษฐสาร คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กทม. 10200
โทร. 0-2613-2422

บรรณาธิการ ภราดร ปริดาคัคคี

ผู้จัดการ วรณะ เวชพราหมณ์

พิมพ์ที่ หจก.สามลดา โทร. 0-2895-1500

สมาชิก บริจาค ปีละ 60 บาท (12 ฉบับ) ส่งจ่าย
“โครงการเศรษฐสาร” คณะเศรษฐศาสตร์
ปณ. หน้าพระลาน 10202

แจกฟรี เฉพาะห้องสมุดโรงเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศ

ภายในเล่ม

◆ การอภิปราย

มนุษย์กับความพอเพียง : มุมมองการพัฒนาที่สะท้อนผ่านหนังสือ
เล็กน้อยมาก : การศึกษาเศรษฐศาสตร์โดยให้ความสำคัญกับผู้คน

◆ นักเศรษฐศาสตร์ที่ควรรู้จัก

เอิร์นสท์ เฟรดริค ชูมาเกอร์ (Ernst Friedrich Schumacher)

Uรรณาธิการแถลง

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ อาจไม่เป็นที่พอใจของคนอย่างน้อยสองกลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มผู้สูญเสียอำนาจโดยตรงให้แก่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) กลุ่มนี้ก็คือ รัฐบาลรักษาการโดยพรรคไทยรักไทย และบรรดาผู้ที่แสวงประโยชน์จากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในยุคทักษิณชินวัตร รวมทั้งกลุ่มที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาและผู้มีอำนาจตามกฎหมายรัฐธรรมนูญบางคณะ กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการทำปฏิวัติรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลกลใดก็ตาม พวกเขาถือว่าการลิดรอนสิทธิเสรีภาพและอำนาจของประชาชนจะทำให้การเมืองไทยถอยหลังเข้าคลอง คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการและปัญญาชนที่เชื่อว่าปัญหาของระบอบประชาธิปไตยต้องแก้ด้วยกระบวนการทางประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม เราคงได้ทราบข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ กันพอสมควรแล้วว่า ตามความคิดเห็นหรือเสียงของคนส่วนใหญ่ นั่นค่อนข้างเห็นด้วยกับการทำรัฐประหารในคราวนี้ ด้วยเชื่อว่าอาจเป็นวิธีที่จะคลี่คลายวิกฤติทางการเมืองที่นับวันจะวุ่นวายและก่อความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้นทุกขณะ การล้มล้างอำนาจครั้งนี้จะเป็นการเปิดทางให้มีการปฏิรูปการเมืองครั้งใหม่ ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบและพิสูจน์พฤติกรรมอันเป็นที่ชวนสงสัยในความไม่ชอบมาพากลของรัฐบาลชุดก่อนได้อย่างเต็มที่อีกด้วย นับแต่นี้ไประบบการเมืองไทยคงจะได้รับการออกแบบและพัฒนาไปสู่สภาพที่ดีกว่าในอดีตและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เราได้แต่หวังไว้เช่นนั้น..

มนุษย์กับความพอเพียง :

มุมมองการพัฒนาระบบที่สะท้อนผ่านหนังสือ

เล็คนับงาม : การศึกษาเศรษฐศาสตร์โดยให้ความสำคัญกับผู้คน

โดย ทวี คุ่มเมือง

"เศรษฐศาสตร์ที่ปฏิเสธหรือไม่ยอมรับดำเนินงทางศีลธรรม ไม่ใช่เศรษฐศาสตร์ไม่"

(อมตวาจา ของ มหาตมา คานธี)

วิถีชีวิตภายใต้ระบบฟอร์ด (Fordism) ที่ เฮนรี ฟอร์ด นักอุตสาหกรรมนิยมนชาวอเมริกันนำมาใช้ในโรงงานของเขาเพื่อเพิ่มจำนวนการผลิตรถยนต์ให้มากขึ้นในเวลาเท่าเดิม โดยลดทอนทักษะฝีมือของมนุษย์ ให้เหลือเพียงคอยจับไขควงขันนอตตัวเดิมซ้ำแล้วซ้ำเล่า นั่น จะให้ภาพสะท้อนชัดเจนถึงวิกฤตของความเป็นมนุษย์ ไม่แตกต่างจากระบบโรงงานในสหภาพโซเวียตตามช่วงเวลาใกล้เคียงกันสักเท่าไรนัก

ทำไมทั้งสองฟากฝั่งอุดมการณ์การเมืองยุคสงครามเย็น อันดูเสมือนขัดแย้งแตกต่างกันสุดขั้วระหว่างทุนนิยมกับสังคมนิยม จึงมีมโนทัศน์หลักต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกันยิ่งนัก เพียงแต่ฝ่ายหนึ่งเน้นการถือครองทรัพย์สินอย่างเสรี ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งนั้นกลับเชื่อในวิธีการกระจายกรรมสิทธิ์โดยรัฐ หากทั้งหมดล้วนตกอยู่ภายใต้กระแสของการทำให้เป็นสมัยใหม่ อันเป็นกรอบแนวคิดตามกระบวนทัศน์ที่นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมัน อี.เอฟ. ชูมาเกอร์ (E.F. Schumacher) เรียกว่า "อภิปรัชญาวิทยาศาสตร์วัตถุนิยม" เพราะต่างก็มุ่งตักตวงผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติกันอย่างเต็มพิกัด มองเห็นสรรพสิ่งด้วยทัศนะแบบกลไกแยกส่วนนั่นเอง

บทความชิ้นสำคัญเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ ของชูมาเกอร์ที่ตีพิมพ์ครั้งแรกใน *Asia: A Handbook* คือ *Buddhist Economics* ซึ่งต่อมาถือเป็นงานเขียนชิ้นแรกของเขาที่ถูกถ่ายทอดสู่ภาษาไทย โดย อ.สุลักษณ์ ศิวรักษ์ เสนอให้ รัสเซอร์ค ณะพรพันธุ์ แปลก่อนตีพิมพ์เป็นจุลสารใน พ.ศ. ๒๕๑๗ ในชื่อ เศรษฐศาสตร์ของชาวพุทธ โดยสำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง ต่อมาทางพุทธสถาน

สันติอโศกได้แปลอีกครั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ โดยใช้ชื่อเรื่อง *ความล้มเหลวของเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่เพราะไม่สนใจ "เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ"* แสดงให้เห็นถึงร่องรอยกระแสดความคิดของปัญญาชนคนสำคัญว่า ได้เริ่มต้นขึ้นอย่างไรในสังคมไทย

เดิมที่นั่นชูมาเกอร์มีโครงการจะพิมพ์หนังสือสองเล่มคือ *A Guide for Perplexed* และ *Small is Beautiful* โดยเนื้อหาของเล่มแรกจะเป็นในเชิงปรัชญาและศาสนธรรม ส่วนเล่มหลังนั้นเป็นการรวบรวมข้อเขียนด้านเศรษฐศาสตร์ ครั้งแรกเขาตั้งชื่อหนังสือเล่มนี้ว่า *Homecomers (ผู้คืนสู่เหย้า)* อันหมายถึงการหวนกลับสู่รากเหง้าภายใต้วิถีชีวิตแบบชุมชนดั้งเดิม แต่เมื่อขัดเกลาต้นฉบับจนเรียบร้อย ทางบริษัทบอนด์และเบิร์ก พิจารณาขอเปลี่ยนชื่อเป็น *Small is Beautiful: A Study of Economics as if People Mattered* ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖

สำหรับในภาคภาษาไทย *Small is Beautiful* ได้รับการแปลครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ โดย สมบูรณ์ คุภคิลป์ ในชื่อ *จิ๋วแต่แจ๋ว : เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ* สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นผู้จัดพิมพ์ ส่วนผลงานชิ้นอื่น ๆ ของชูมาเกอร์ทยอยเผยแพร่ออกมาอย่างต่อเนื่อง แม้จะผ่านกาลเวลามาอย่างยาวนานกว่า ๓๐ ปี แต่ดูเหมือนแก่นหลักของหนังสือเล่มนี้ ยังคงสามารถอธิบายปรากฏการณ์ร่วมสมัยได้เป็นอย่างดี ทั้งในประเด็นที่เกี่ยวกับขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ หายนะภัยด้านสิ่งแวดล้อม การแสวงหาพลังงานทดแทน ปัญหาความยากจนขาดแคลนในประเทศซีกโลกใต้ ตลอดจนถึงกติกาสสำหรับแบ่งปันรายได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ฯลฯ ซึ่งข้อเสนอหรือแนวทางจัดการทั้งหมดนี้ ยังคงขาดความ

ใส่ใจนำไปประยุกต์ปฏิบัติอย่างจริงจังทั้งจากภาครัฐและเอกชน นับแต่หนังสือเล่มนี้ถูกตีพิมพ์ครั้งแรก ไม่ว่าจะในภาคภาษาอังกฤษหรือภาษาไทยก็ตามที่ ยิ่งเมื่อ *Small is Beautiful* ถูกนำมาแปลใหม่อีกครั้งใน พ.ศ. ๒๕๔๙ ณ ห้วงขณะที่สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญอย่างรอบด้านในยุคทักษิณนิคม (ในขณะนั้น) โดยตั้งชื่อใหม่ว่า เล็กนั้นงาม : การศึกษาเศรษฐศาสตร์โดยให้ความสำคัญกับผู้คน ซึ่งมี กษิร ชีพเป็นสุข เป็นผู้แปล และวิระสมบูรณ เป็นบรรณาธิการแปล โครงการสรรพสาส์น สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็กเป็นฝ่ายจัดพิมพ์ หนังสือเล่มนี้คงต้องมีอะไรน่าสนใจมิใช่น้อยทีเดียว จึงต้องถือกำเนิดถึงสองครั้ง โดยทิ้งช่วงห่างกันประมาณสี่ยี่สิบปี

เนื่องจากหนังสือ เล็กนั้นงาม เป็นการเก็บเอาข้อเขียนอันเกี่ยวเนื่องด้วยเศรษฐศาสตร์ในต่างกรรมต่างวาระมารวมไว้ แล้วจัดเรียงลำดับใหม่ตามเนื้อหาสาระของแต่ละเรื่องเป็นสำคัญ ถึงแม้ว่าจะถือเป็นงานที่เขียนให้อ่านเข้าใจง่ายแล้วก็ตาม แต่เรากำลังต้องสนทนากับมนุษย์ผู้ทรงภูมิปัญญา ฉะนั้น ความเข้าใจพื้นฐานต่อหนังสือจึงสำคัญไม่ย่อหย่อนไปกว่ากัน

หากตัดคำนำสำนักพิมพ์ คำนิยม คำปรารภ คำนำ ฯลฯ อันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของสิ่งพิมพ์แล้ว ตัวบทถูกจัดแบ่งเป็นสี่ส่วน เริ่มด้วยส่วนแรก **โลกสมัยใหม่** ประกอบด้วยห้าตอนย่อยเริ่มจาก ปัญหาของการผลิต ซึ่งผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาสำคัญได้แก่ ความประมาทตนเองอย่างผิดพลาดของมนุษย์ "มนุษย์สมัยใหม่มิได้ถือว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ แต่กลับเห็นว่าตนเป็นพลังภายนอกที่จะครอบครองและพิชิตมัน" นี้ต้องถือเป็นการสวนกลับต่อทัศนะแบบวิทยาศาสตร์อย่างตรงประเด็น เพราะความรุนแรงนับครั้งมิถ้วนในรอบกว่าห้าร้อยปีมานี้ ส่วนใหญ่บังเกิดขึ้นเพราะความคิดต้องการครอบครองสรรพสิ่ง เพื่อประโยชน์ใช้สอยเฉพาะมวลมนุษย์เพียงอย่างเดียว โดยผู้เข้มแข็งกว่าย่อมได้เปรียบผู้อ่อนแอ ท่ามกลางสงครามแย่งชิงทรัพยากร "มนุษย์ที่ถูกผลักดันด้วยความโลภหรือความอิจฉานั้น จะสูญเสียอำนาจในการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ อย่างที่มันเป็นจริง ๆ" คือคำอธิบายต่อเหตุแห่งความรุนแรงอย่างชัดเจนในบทที่สอง **สันติภาพและความยั่งยืน**

ส่วนบทที่สาม **บทบาทของเศรษฐศาสตร์** แสดงให้เห็นถึงคุณและโทษของสิ่งที่เรียกว่าระเบียบวิธีแบบอภิเศรษฐศาสตร์ (metaeconomics) ซึ่งมีแนวโน้มยึดอำนาจจากศาสตร์สาขาอื่น

แต่กลับละเลยตรวจสอบปัญหาภายในตัวมันเอง เช่น ผลเสียจากอุตสาหกรรม อัตราประชากรกับเมือง การทำให้ทุกอย่างกลายเป็นสินค้า โดยประเด็นเหล่านี้จะสามารถคลี่คลายลงได้ เมื่อถึงบทที่สี่อันโด่งดังคือ **เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ** ผู้เขียนชี้ชัดลงไปถึงปัญหาสุดขีดระหว่างการเติบโตอย่างทันสมัยกับการล่าเหยื่อหนึ่ง แต่แนวคิดทางพุทธศาสนาได้เสนอทางสายกลางเอาไว้แล้ว โดยมีกรงานอันชอบเป็นหลักปฏิบัติสำคัญ เพื่อใช้ยึดโยงคุณค่าทั้งวัตถุกับจิตใจอย่างประสานสมดุล รอเพียงปัจเจกตลอดถึงสังคมพร้อมออกแสวงหา "สัมมาอาชีวะ" กันหรือยังเท่านั้น

บทที่ห้า **คำถามเรื่องขนาด** อธิบายถึงเหตุปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ต้องการโครงสร้างสำหรับชีวิตแตกต่างกันตามความเหมาะสม แต่ความเชื่อ "ใหญ่ยิ่งเยี่ยม" โดยเฉพาะรูปธรรมแบบเมกาโพลิส (megalopolis) กลับยิ่งลดทอนศักดิ์ศรีมนุษย์ให้จมดิ่งสู่ห้วงแห่งความหวาดกลัวและเกลียดชังต่อชีวิตอย่างรวดเร็วเพียงใด "ยังมี 'สัญญาณแห่งยุคสมัย' ไม่เพียงพออีกหรือที่จะชี้ให้เห็นว่า การเริ่มต้นใหม่เป็นสิ่งจำเป็น"

ส่วนที่สอง **ทรัพยากร** เริ่มจากบทที่หก **ทรัพยากรที่ยิ่งใหญ่ที่สุด - การศึกษา** ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงการเผชิญหน้ากับสิ่งที่ จี.เอ็น.เอ็ม. ไทโรลล์ เรียกว่าปัญหาทางสองแพร่ง (divergent) และทางบรรจบ (convergent) ซึ่งมนุษย์มีอาจแก้ไขด้วยความคิดค้น หกประการ ได้แก่ ๑) ทฤษฎีวิวัฒนาการ (evolution) ๒) แนวคิดว่าด้วยการแข่งขันและผู้เหมาะสมจึงจะอยู่รอด (๓) ประวัติศาสตร์ทั้งหมดคือการต่อสู้ทางชนชั้น (๔) จิตวิเคราะห์ปมทางเพศของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (๕) แนวทางปฏิบัตินิยม (pragmatism) ที่ปฏิเสธความจริงอันอันมีอาจจับต้องได้ (๖) ปฏิฐานนิยม (positivism) ซึ่งอาศัยเฉพาะวิธีวิทยาของวิทยาศาสตร์ สำหรับอธิบายสรรพสิ่งเท่านั้น ความคิดหกประการนี้กลายเป็นการศึกษาหลักของผู้คนมาตลอดหลายศตวรรษ ฉะนั้น มันจึงปลุกฝังทัศนะแปลกแยกขัดแย้งทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และธรรมชาติ อย่างเงิบเขิบแต่นำหวาดหวั่น

บทที่เจ็ด **การใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม** เนื่องจากแผ่นดินเป็นสิ่งรองรับมนุษย์มาช้านาน แต่กลับถูกละเลยกระทั่งทำลายอย่างยิ่ง การดูแลเยียวยาผืนธรณีให้ฟื้นฟื้นขึ้นใหม่คือ การประกอบกิจอันพึงเคารพรักษาแผ่นดิน ไม่ว่าจะทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ฯลฯ เพราะถ้ายิ่งเพิ่มกำไรทางเศรษฐกิจเท่าใด ปัญหามลภาวะก็จะทวีคูณตามไปเท่านั้น

สามบทท้ายคือ *ทรัพยากรสำหรับอุตสาหกรรม, พลังงานนิวเคลียร์ - ทางรอดหรือทางรอด, เทคโนโลยีที่มีหน้าตาเป็นมนุษย์* อิงอาศัยข้อมูลจากรายงาน *ขีดจำกัดต่อการเจริญเติบโต (The Limits of Growth)* ของโครงการคลับแห่งโรม (Club of Rome) ซึ่งเปิดเผยถึงการบริโภคที่พุ่งเพื่อยกับตัวเลขลดลงทางทรัพยากร แต่วิกฤตครั้งนี้กลับยิ่งทำให้มนุษย์มอบความไว้วางใจต่อเทคโนโลยีโดยเฉพาะพลังงานปรมาณูมากขึ้นไปอีก หากได้ตระหนักถึงภัยอันตรายอันไม่อาจควบคุม ภายใต้อากาศแห่งความสับสนวุ่นวายประจำวัน แทนที่จะ "ไปสู่ขนาดที่แท้จริงของมนุษย์ มนุษย์นั้นเล็ก และดังนั้น เล็กจึงงาม" ก่อนจะสายเกินแก้ไขในอนาคตอันใกล้

ส่วนที่สาม **โลกที่สาม** ผู้เขียนขยายขอบเขตของปัญหาและทางออกไปสู่ดินแดนซีกโลกใต้ เพราะเขาเห็นว่า มนุษย์เป็นทรัพยากรสำคัญยิ่งในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโลกให้คืนสู่สมดุลอีกครั้ง ดังนั้นบททั้งสี่คือ การพัฒนา, ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เรียกร้องให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีระดับกลาง, หมู่บ้านสองล้านแห่ง, ปัญหาการว่างงานในอินเดีย ล้วนเน้นหัวใจหลักของพลังเชิงสร้างสรรค์จากสามัญชน ผ่านเทคโนโลยีระดับกลางหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมด้วยมนุษย์ควรสร้างความภาคภูมิใจอย่างมีอิสระ จากมือทั้งสองข้างของตนเอง

การจัดองค์กรและการถือครอง เป็นส่วนสุดท้ายที่เข้าใจไม่ยากนัก แต่กลับเป็นประเด็นร่วมสมัยอย่างยิ่ง เพราะแม้ลัทธิเสรีนิยมใหม่ (Neo - Liberalism) จะเถลิงอำนาจสูงสุดพร้อมกระแสโลกาภิวัตน์ ภายหลังจากล่มสลายของบรรดาประเทศสังคมนิยมแล้วก็ตาม แต่ปัญหาความยากจน อันเกิดแต่การกระจุกตัวของทุนและกำไรในมือคนแคเพียงบางกลุ่ม กลับยิ่งขยายเส้นแบ่งแตกต่างระหว่างผู้คนให้กว้างขวางมากขึ้น สามบทแรก *เครื่องจักรสำหรับทำนายอนาคต?, สู่อุทธรณ์การจัดองค์กรขนาดใหญ่, สังคมนิยม* อาจจะดูไม่มีอะไรใหม่สำหรับผู้อ่านยุคปัจจุบัน แต่ต้องถือเป็นคำคาดการณ์ที่มีตลาดเคลื่อนไปจากภาวะซึ่งเราต้องประสบกันอยู่ในปัจจุบันนี้ใช้หรือ

สองบทสุดท้าย *การถือกรรมสิทธิ์, แบบแผนใหม่ของการถือครองกรรมสิทธิ์* น่าจะเข้ากันได้กับปัญหาเรื่องสิทธิบัตรหรือแหล่งกำเนิดสินค้า อันเป็นผลจากข้อเสนอระดับโลกของเขตการค้าเสรี (Free Trade Area) ที่ปิดกวดเอาคนธรรมดาให้ตกอยู่ภายใต้คลื่นเศรษฐกิจการลงทุนอย่างยากหกลึกพัน "แต่สิ่งที่จำเป็นที่สุดในปัจจุบัน

คือการทบทวนเป้าหมาย ซึ่งวิถีทางเหล่านี้มีไว้เพื่อบรรลุ" อย่างรู้เท่าทันต่อตรรกะทางเศรษฐศาสตร์ที่ขาดความพอดีเหล่านี้

คงต้องถือเป็นเรื่องแปลกอยู่เหมือนกัน ที่หนังสือว่าด้วยเศรษฐศาสตร์ที่มักถูกเข้าใจว่าอ่านยาก จะกลายเป็นหนังสือขายดีขึ้นได้ ทั้งยังได้รับการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ มากมาย ไม่นับถึงชื่อเสียงเกียรติภูมิประดามีซึ่งติดตามมาสู่ตัวผู้เขียนอย่างล้นหลาม

หลังจากมีการจัดพิมพ์จุลสาร *เศรษฐศาสตร์ของชาวพุทธ* เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ ทัศนะของชูมาเกอร์ ก่อให้เกิดกระแสตอบรับจากปัญญาชนฝ่ายพุทธอย่างต่อเนื่อง เพราะสังคมไทยขณะนั้นเริ่มตระหนักถึงผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่หลงลืมพื้นฐานชุมชนดั้งเดิม ท้องถิ่นถูกทอดทิ้งละเลย ความเจริญโดนผูกขาดไว้เฉพาะเมืองหลวง จนเกิดภาวะ "รวยกระจุก จนกระจาย" ส่วนงานเขียนที่เชื่อมโยงเศรษฐศาสตร์กับพุทธศาสนาโดยคนไทยเล่มแรกได้แก่ *เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตโต)* เขียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติจัดพิมพ์ตามด้วยงานวิจัยขนาดใหญ่ของ อภิชาติ พันธเสน *พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่างๆ* ด้วยทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักพิมพ์อมรินทร์จัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ ต่อมาก็มีบทความ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ตามออกมาอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ความคิดเศรษฐศาสตร์แนวพุทธก่อให้เกิดกระแสการนำเอาพุทธศาสนาไปประยุกต์เปรียบเทียบกับศาสตร์สมัยใหม่ต่าง ๆ โดยใช้คำว่า "เชิง/แนว" เชื่อมความหมายเข้าหากัน เช่น รัฐศาสตร์แนวพุทธ นิติศาสตร์แนวพุทธ แพทยศาสตร์แนวพุทธ ฯลฯ ถือเป็นปรากฏการณ์สำคัญทางความคิดในแวดวงปัญญาชนไทย หลังเริ่มเห็นโทษจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และความเสื่อมทรุดของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) เป็นลำดับมา เศรษฐศาสตร์แนวพุทธจึงเปรียบดั่งทางเลือกสู่การพัฒนาแบบยั่งยืนสำหรับสังคมไทย

วีระ สมบูรณ์ เคยเขียนเอาไว้ในคำปรารภเมื่อเรียบเรียง *Alias Papa: A Life of Fritz Schumacher* ซึ่งเขียนโดย บาร์บารา วูด เป็นภาษาไทยในชื่อ *ชีวิตและความคิดของ อี.เอฟ.ชูมาเกอร์* สำนักพิมพ์เทียนวรรณจัดพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๑ ว่า "หากยกเว้นงานนิพนธ์ของ เหมา เจ๋อ ตุง ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้ลงทุนและผู้จัดการ แปลเป็นส่วนใหญ่แล้ว ชูมาเกอร์ คงเป็นนักคิดต่างชาติต่างภาษาคณ

เดียวในรอบศตวรรษนี้ที่มีผู้แปลงานหลัก ๆ ไว้เป็นภาคไทยเกือบครบครัน"

ช่วงปี พ.ศ.๒๕๒๔ ถือเป็นเวลาที่หนังสือของซูมาเกอร์ถูกแปลออกมาเกือบครบชุด นอกจาก เล็กนั้นงาม ในชื่อเดิม จิวแต่แจ้ว แล้วยังมี *แผนที่คนทุกข์ (A Guide for Perplexed)* วิศิษฐ์ วัณวิญญู แปล ตามด้วย ง-า-น กับคุณค่าของชีวิต : ข้อคิดท้าทายเพื่อการสร้างสรรค์สังคมมนุษย์ขึ้นใหม่ (*Good Work : When Excellence and Ethics Meet*) ภาวนา ยมกนิษฐ์ แปล รวมถึงงานสรุปแนวคิดซูมาเกอร์อย่างย่อของ เฉลิมเกียรติ ผิวนวน *มนุษย์คือชีวิตเล็ก ๆ* ที่งดงาม : ความคิดทางจริยศาสตร์ของซูมาเกอร์ โดย

สำนักพิมพ์เทียนวรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖

หนังสือ *Small is Beautiful* รวมทั้งเล่มอื่น ๆ ที่ทยอยตามมาล้วนเป็นการสะท้อนถึงทัศนะที่สวนกระแสของนักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ในขณะนั้น แนวคิดของเขาคือ การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงใช้เทคโนโลยีระดับกลาง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมในรายได้ การเล็งเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ อันเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในที่สุด นี่คือมุมมองของซูมาเกอร์ นักคิดผู้ "ยิ่งน้อย" แห่งศตวรรษที่ 20

นักเศรษฐศาสตร์ที่ควรรู้จัก (ต่อจากหน้า 7)

เขากับมิตรสหายอีกสามท่านได้ร่วมกันก่อตั้ง กลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีระดับกลาง ขึ้นใน พ.ศ.๒๕๐๘ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่การบริหารการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่จะสามารถส่งผลให้ประชาชนผู้มีทรัพยากรไม่มากได้หลุดพ้นจากความยากจนด้วยวิถีทางของพวกเขาเอง ใน พ.ศ.๒๕๑๖ หนังสือเล่มแรกของซูมาเกอร์ได้รับการตีพิมพ์ออกเผยแพร่ในชื่อ *"Small is Beautiful : Economics as if People Mattered"* หรือที่เรียกกันสั้นๆ ว่า *"Small is Beautiful"* (เมื่อครั้งที่มีการแปลหนังสือเล่มนี้ คำนี้แปลเป็นภาษาไทยอยู่สองสำนวนคือ "จิวแต่แจ้ว" และ "เล็กนั้นงาม") หนังสือดังกล่าวได้ประมวลความเรียงต่างๆ ที่สังเขปความเชื่อและปรัชญาของซูมาเกอร์อันเกิดจากการผสมผสานหลักธรรมในพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเข้ากับปรัชญาแห่งชีวิตในหนังสือเล่มนี้ นอกจากนี้เขาได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพึ่งพาตนเอง ส่งเสริมและชี้ให้เห็นถึงอานิสงส์ของการทำงานร่วมกับธรรมชาติ แทนที่จะไปต่อต้านธรรมชาติ เขากล่าวว่าการกระตุ้นให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นการทำลายมากกว่าการสร้าง ดังนั้น การผลิตจะต้องเป็นการผลิตเชิงอนุรักษ์ โดยนำเอาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาประยุกต์ ซูมาเกอร์ยังวิพากษ์ระบบทุนนิยมโดยทั่วไปด้วย เขากล่าวว่า แม้ระบบทุนนิยมจะนำมาซึ่งมาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้นแต่ก็ต้องเสียต้นทุนในรูปของความเสื่อมโทรมด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เมืองใหญ่และอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เป็นเหตุให้เกิดปัญหาใหญ่ๆ ตามมาเสมอ และต้นทุนเหล่านี้ก็

จะเพิ่มหนักขึ้นเกินกว่าที่โลกใบนี้จะสามารถแบกรับเอาไว้ได้ ฉะนั้นหน่วยผลิตที่มีขนาดเล็ก มีการกระจายอำนาจ และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพย่อมจะตอบสนองความจำเป็นของมนุษย์ได้ดีกว่า

หนังสือ *"Small is Beautiful"* ได้สร้างผลสะท้อนไปทั่วโลกต้น พ.ศ. ๒๕๑๗ สมเด็จพระราชินีแห่งเครือจักรภพบริเตนใหญ่ได้พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่ซูมาเกอร์เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาในปีนั้น ทั้งยังพระราชทานวโรกาสให้เขาเข้าเฝ้าและร่วมโต๊ะเสวยกับพระองค์ในพระราชวังด้วย ในเวลาไล่เลี่ยกันนั้นมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ทั้งในอังกฤษ ยุโรป อเมริกา และแคนาดาได้มอบปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ให้แก่เขา รวมทั้งได้รับเหรียญเกียรติยศจากประธานาธิบดีของประเทศอิตาลี และรางวัลเกียรติยศน้อยใหญ่จากทั่วโลกต่างติดตามกันมาอย่างไม่ขาดสาย

หนังสืออีกเล่มหนึ่งของซูมาเกอร์ ที่ตีพิมพ์ในต้น พ.ศ.๒๕๒๐ คือ *A Guide for the Perplexed* (ตอนที่แปลเป็นภาษาไทยใช้ชื่อว่า *"แผนที่คนทุกข์"*) ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการการวิพากษ์แนวคิดของพวกวัตถุนิยมและการสืบทอดลักษณะและการจัดการองค์ความรู้

นับตั้งแต่ *"Small is Beautiful"* เป็นที่รู้จักกันทั่วโลก ซูมาเกอร์ได้รับเชิญให้ไปแสดงปาฐกถาและบรรยายตามที่ต่างๆ ในหลายประเทศทั่วโลก เป็นผลให้มีเวลาสำหรับการพักผ่อนค่อนข้างน้อย เป็นการบั่นทอนสุขภาพของเขาให้เสื่อมลง ในที่สุดเขาเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจบนขบวนรถไฟ ระหว่างเดินทางไปบรรยายที่ซุริค ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๒๐

นักเศรษฐศาสตร์ที่ควรรู้จัก

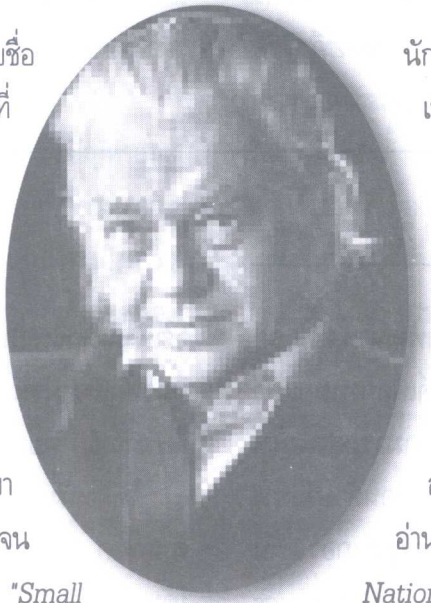
เอิร์นสต์ เฟรดริค ชูมาเกอร์ (Ernst Friedrich Schumacher)

(พ.ศ. ๒๔๕๔-๒๕๒๐)

โดย ภราดร ปริดาศักดิ์

ผู้คนที่ ทั่วไปมักได้ยินหรือได้พบชื่อของบุคคลท่านนี้ว่า "อี.เอฟ.ชูมาเกอร์" แต่คนที่รู้จักมักคุ้นกับชูมาเกอร์มักเรียกชื่อของเขาสั้นๆ ว่า "ฟริทซ์" (Fritz) เขาคือนักคิดชาวอังกฤษเชื้อสายเยอรมัน ผู้ที่เป็นทั้งนักเศรษฐศาสตร์ นักเขียน นักหนังสือพิมพ์ และผู้ประกอบการหัวก้าวหน้า ถือว่าเป็นนักเศรษฐศาสตร์แนวมนุษยนิยมที่ทรงอิทธิพลในระดับสากล นับตั้งแต่คริสต์ทศวรรษที่ ๑๙๗๐ ตราบจนปัจจุบัน ชื่อเสียงเรียงนามของเขากลับมาเป็นที่รู้จักในแวดวงสังคมศาสตร์และวงการหนังสือจนกระฉ่อนโลก จากผลงานเขียนในหนังสือที่มีชื่อว่า "Small is Beautiful" อันเป็นการวิพากษ์เศรษฐศาสตร์แบบตะวันตก และนำเสนอแนวคิดในการพัฒนาที่เน้นความสำคัญของความคงอยู่ของวัฒนธรรมชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ แนวคิดของชูมาเกอร์จึงมีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวขวัญถึงกันอยู่เนืองๆ

ชูมาเกอร์ เกิดที่กรุงบอนน์ ประเทศเยอรมนี เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ ในครอบครัวนักวิชาการ บิดาของชูมาเกอร์เป็นศาสตราจารย์ทางเศรษฐศาสตร์อยู่ที่มหาวิทยาลัยบอนน์ มารดาเป็นลูกสาวของศาสตราจารย์ทางกฎหมายที่มหาวิทยาลัยเดียวกัน ชูมาเกอร์เป็นเด็กที่ฉายแววฉลาดเฉลียวอย่างเห็นได้ชัด เป็นเด็กช่างเจรจาและเรียนรู้ได้ไว ทำให้ผู้ใหญ่ทุกคนเอ็นดูเขาเป็นพิเศษ ก่อนเข้าเรียนมหาวิทยาลัย เขาทุ่มเทความสนใจให้กับการเรียนทางด้านอักษรศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เมื่ออายุได้สิบเจ็ดปีก็สมัครเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยบอนน์ ในบรรดาครูที่เขาเรียนด้วยในปีแรกคนที่เขารูสึกประทับใจมากที่สุดคือ ศาสตราจารย์ไอเซฟ ชุมปีเตอร์

นักเศรษฐศาสตร์ชาวเชคผู้เลื่องชื่อ ซึ่งเขายกย่องว่าเป็นคนเดียวที่สามารถสอนเขาได้อย่างมีชีวิตชีวา ประสบการณ์กับชุมปีเตอร์นี้ นำให้เขาเริ่มสนใจวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างจริงจังเป็นครั้งแรก หลังจากที่ย้ายมาอยู่ที่มหาวิทยาลัยบอนน์ได้ช่วงหนึ่ง บิดาของเขาได้ส่งเขาไปหาประสบการณ์ในต่างแดนที่เมืองทอตนแฮม ประเทศอังกฤษ โดยเริ่มต้นการศึกษาภาษาอังกฤษเป็นหลัก เมื่อสามารถอ่านเขียนภาษาอังกฤษได้คล่องขึ้น เขาได้ถือโอกาสอ่านหนังสือ "ความมั่งคั่งแห่งชาติ" (The Wealth of Nations) ผลงานอันลือลั่นของอดัม สมิท แม้จะอ่านไม่จบในตอนนั้น แต่ก็ช่วยให้เขาเข้าใจวิถีคิดแบบนักเศรษฐศาสตร์มากยิ่งขึ้น และหลังจากที่เขาย้ายไปอยู่ในกรุงลอนดอน เขามีโอกาสได้เข้าฟังการบรรยายที่สำนักเศรษฐศาสตร์แห่งกรุงลอนดอน (London School of Economics) อยู่เสมอๆ และก่อนกลับไปเยอรมนี เขามีผู้แนะนำให้เขาได้รู้จักกับ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษผู้มีชื่อเสียงมากที่สุดในเวลานั้น ซึ่งต่อมาเคนส์ได้ชักชวนให้เขาเข้าร่วมวงสัมมนาที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ด้วยแรงบันดาลใจจากการที่เขาได้พบปะและร่วมสัมมนากับนักเศรษฐศาสตร์ชั้นนำอย่างเคนส์ รวมทั้งบรรดาอาจารย์และนักศึกษาที่เคมบริดจ์ ทำให้เขาตัดสินใจอย่างแน่วแน่ว่า อนาคตของเขาคือการเป็นนักเศรษฐศาสตร์

ในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ ๑๙๓๐ เมื่อเขากลับไปยังเยอรมนีไม่ทันข้ามปี เขาได้ไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด ประเทศอังกฤษในฐานะนักเรียนทุนโรดส์ (Rhodes Scholar) ต่อจากนั้นก็ไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ในนครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยได้รับประกาศนียบัตรสาขาเศรษฐศาสตร์ เขากลายมาเป็นนักเศรษฐศาสตร์โดยอาชีพ แต่จิตใจที่เปิดกว้างของเขาไม่เคย

ชีวิตจำกัดอยู่แต่เฉพาะสาขาหนึ่งๆ เท่านั้น

ใน พ.ศ.๒๔๘๐ ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง อันเป็นช่วงที่ลัทธิชาตินิยมเรื่องอำนาจในประเทศเยอรมนี ชูมาเกอร์ต้องอพยพไปยังอังกฤษ เพื่อหลีกเลี่ยงการอยู่ภายใต้ระบบนาซี ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง เขาถูกกักตัวในฐานะ "ศัตรูต่างดาว" และถูกส่งไปยังเขตชนบทเพื่อทำงานในไร่ นา ช่วงเวลาสามเดือนที่เขาถูกควบคุมตัวในค่ายกักกันนั้น เขาต้องเฝ้าดูแลตัวเองและระมัดระวังในเรื่องอาหารและสุขอนามัย อย่างไรก็ตาม ชูมาเกอร์ มักเล่าให้หลายๆ คนได้รับฟังในภายหลังว่า ค่ายกักกันนี้แหละที่ถือเป็นมหาวิทยาลัยที่แท้จริงแห่งแรกของเขา เพราะได้อยู่ร่วมกับผู้คนทุกชนชั้น ทำงานสารพัดอย่าง ทำให้เขาเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่ติดดินยิ่งขึ้น และในระหว่างนี้เองที่ชูมาเกอร์ได้ศึกษางานของนักเศรษฐศาสตร์จากหลายสำนัก รวมทั้งเศรษฐศาสตร์แนวมาร์กซ์ ในช่วงที่อยู่ในค่ายแห่งนี้เขาได้สร้างความสนใจแก่ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ ด้วยร่างบทความที่ชื่อว่า "Multilateral Clearing" ซึ่งเขาได้เขียนในช่วงหยุดพักงานภายในค่ายกักกัน ในบทความนี้ชูมาเกอร์ได้เสนอให้มีการจัดตั้งระบบความร่วมมือด้านการค้าระหว่างประเทศ โดยให้ประเทศที่มีการค้าเกินดุลจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือประเทศที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจในระยะยาว เคนส์ได้เล็งเห็นถึงความรู้ความเข้าใจและความสามารถของหนุ่มชาวเยอรมันผู้นี้จึงเห็นควรให้เขาได้รับการปลดปล่อยจากค่ายกักกันและเอาไปช่วยงานรัฐบาลอังกฤษในการระดมสรรพกำลังทั้งทางเศรษฐกิจและการเงินระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง

ภายหลังสงคราม ชูมาเกอร์ได้ทำงานเป็นที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจให้กับ British Control Commission โดยได้รับมอบหมายให้ศึกษาการปรับโครงสร้างเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนี ระหว่าง พ.ศ.๒๔๙๓ ถึง พ.ศ.๒๕๑๓ เขาดำรงตำแหน่งประธานที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจให้กับคณะกรรมการถ่านหินแห่งชาติ (National Coal Board) ซึ่งเป็นหนึ่งองค์กรที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีพนักงานร่วมแปดแสนคน ตอนที่อยู่ในตำแหน่งนี้ เขาเคยกล่าวเอาไว้ว่า "ถ่านหินต่างหากเล่า ใช้น้ำมันไม่ ที่ควรจะนำมาใช้เพื่อสนองความต้องการพลังงานของประชากรโลก" เขาได้ให้ทัศนะว่าน้ำมันเป็นทรัพยากรที่มีขีดจำกัด เกรงว่าจะร่อยหรอลง และในที่สุดจะมีราคาแพงลิ่ว เขายังมองด้วยการปลุกเตือนถึงความจริงที่ว่า "บรรดาสິงสำรอกที่อุดมที่สุดและราคาถูกสุด ล้วนอยู่ในบางประเทศที่ไร้เสถียรภาพมากที่สุดของโลก" เขายังทำนายถึงการขึ้นมาธิบดีบาท

ของกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (OPEC) รวมทั้งสารพันปัญหาของพลังงานนิวเคลียร์ การทำหน้าที่ในตำแหน่งนี้ของชูมาเกอร์ มักจะได้รับคำสดุดีในเวลาต่อมาว่า การวางแผนที่มองการณ์ไกลของเขา ได้สร้างคุณภาพการอย่างใหญ่หลวงต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจของอังกฤษในช่วงหลังสงคราม

นอกเหนือจากหน้าที่ประจำแล้ว ในบางโอกาสเขาเคยเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการวางแผนเศรษฐกิจให้แก่ประเทศอินเดีย เป็นที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจให้แก่รัฐบาลประเทศแซมเบียและประเทศพม่า ด้วยปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ที่เขาได้ประสบทำให้เขาได้หันมาสนใจปัญหาของประเทศกำลังพัฒนาเป็นครั้งแรก โดยพยายามแสวงหาแผนการทางเลือกใหม่เพื่อ *การพัฒนาที่ยั่งยืน* ในขณะเดียวกัน ก็หันมาสนใจและศึกษาปรัชญาตะวันออกอย่างจริงจัง อาทิ แนวคิดและคำสอนในพุทธศาสนาและลัทธิเต๋า แนวทางการต่อสู้แบบอหิงสาหรือสันติวิธีของมหาตมา คานธี

ใน พ.ศ.๒๕๔๘ ชูมาเกอร์ได้เดินทางไปประเทศพม่าในฐานะที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจของรัฐบาล การได้ศึกษาและพบเห็นสิ่งต่างๆ ณ ที่แห่งนี้ ได้ทำให้เขาพัฒนาและตั้งหลักเกณฑ์ที่เขาเรียกว่า "*Buddhist Economics*" (*เศรษฐศาสตร์ชาวพุทธ*) โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า บัณฑิตบุคคลทั้งหลาย ล้วนปรารถนาการทำงานที่ชอบเพื่อการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ เขายังได้กล่าวประกาศด้วยว่า "*การผลิตจากทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ย่อมเป็นวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจที่สมเหตุสมผลมากที่สุด*" เขาได้เน้นย้ำให้เห็นภัยของปีศาจร้ายแห่งวัตถุนิยม และชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นสำหรับการพึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจและการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลอื่น เขาให้ความเห็นว่า เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไม่ใช่คำตอบสำหรับประเทศยากจน ทั้งนี้เพราะมันอาจจะช่วยเพิ่มผลิตภาพก็จริงอยู่ แต่ไม่ได้เพิ่มการจ้างงาน ดังนั้น เขาจึงสนับสนุนให้หันมาใช้เทคโนโลยีระดับกลาง (*intermediate technology*) ซึ่งจะอำนวยให้คนยากจนตามชนบทสามารถยกระดับเงื่อนไขการดำรงชีพขึ้นมาได้ เทคโนโลยีตามข้อเสนอของชูมาเกอร์นี้ ต่อมาก็มักเรียกกันในอีกชื่อหนึ่งว่า *เทคโนโลยีที่เหมาะสม* (*appropriate technology*) ความสนใจในเรื่องนี้ได้โน้มนำให้เขาเดินทางไปยังประเทศโลกที่สามหลายต่อหลายประเทศ เพื่อกระตุ้นให้รัฐบาลท้องถิ่นสร้างระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง (*self-reliant economy*) พร้อมกันนี้

แนะนำหนังสือเศรษฐศาสตร์

ชื่อหนังสือ : *ชีวิตและความคิดของ อี. เอฟ. ชูมาเกอร์*

ผู้เขียน : **วีระ สมบูรณ์**

ผู้จัดพิมพ์ : openbooks, พิมพ์ครั้งที่ 3, 2548, จำนวน 96 หน้า ราคา 85 บาท

หนังสือเล่มนี้ เรียบเรียงขึ้นโดยเก็บความมาจากหนังสือชื่อ Alias Papa: A Life of Fritz Schumacher ซึ่งเขียนโดยบาร์บารา วูด (Barbara Wood) บุตรสาวคนโตของ อี.เอฟ. ชูมาเกอร์ ตีพิมพ์ครั้งแรกที่ประเทศอังกฤษใน พ.ศ.2527 และในปีถัดมาก็ตีพิมพ์ในสหรัฐอเมริกา แต่ใช้ชื่อว่า E.F. Schumacher: His Life and Thought เป็นหนังสือที่น่าเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับชีวประวัติ ผลงาน และความคิดของ เอิร์นสต์ เฟรดริค ชูมาเกอร์ (Ernst Friedrich Schumacher) นักคิดชาวอังกฤษเชื้อสายเยอรมัน ผู้ที่เป็นทั้งนักเศรษฐศาสตร์นอกกระแส นักเขียน นักหนังสือพิมพ์ และผู้บริหารหัวก้าวหน้า นับเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่ทรงอิทธิพลในระดับโลก นับตั้งแต่คริสต์ทศวรรษที่ 1970 จนถึงปัจจุบัน ชื่อของเขาเป็นที่รู้จักกันในแวดวงสังคมศาสตร์และวงการหนังสือจนกระฉ่อนไปทั่วโลกจากผลงานเขียนในหนังสือที่มีชื่อว่า "Small is Beautiful" ซึ่งเป็นหนังสือที่ขายดีที่สุดในโลกเล่มหนึ่งในช่วงนั้น

การนำเสนอในหนังสือเล่มนี้ เป็นไปตามลำดับช่วงชีวิตของตัวละคร ตั้งแต่วัยเด็ก จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต โดยแบ่งเป็นตอนๆ แต่ละตอนได้ตั้งชื่อให้เป็นวลีที่ชวนอ่าน ตามลำดับดังนี้ วัยเด็กและวัยรุ่น รุ่งอรุณในวัยหนุ่มกับออกซ์ฟอร์ดและโคลัมเบีย ทางหลายแห่ง แผนกโลกในมหาวิทยาลัยชีวิต หัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ชีวิตลงราก "ผมเป็นชาวพุทธ" ความเปลี่ยนแปลงสองด้าน ความคิดใหม่ภารกิจใหม่ เส้นทางสู่ความสำเร็จ และเรือลำน้อยที่ดังตาม

กรุณาส่ง

ในราชการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ทบวงมหาวิทยาลัย

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ 2/2521
ไปรษณีย์หน้าพระลาน

เหตุขัดข้องนำจ่ายผู้รับไม่ได้

- 1. จ่าหน้าซองไม่ชัดเจน
- 2. ไม่มีเลขที่บ้านตามจ่าหน้า
- 3. ไม่ยอมรับ
- 4. ไม่มีผู้รับตามจ่าหน้า
- 5. ไม่มารับภายในกำหนด
- 6. เลิกกิจการ
- 7. ย้าย ไม่ทราบที่อยู่ใหม่
- 8. อื่นๆ

ลงชื่อ